

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Ευρωπαϊκή και Εθνική Στρατηγική για τον Καρκίνο: Το ψηφιακό άλμα προς τη βελτίωση της ογκολογικής φροντίδας

Ο Ευρωβουλευτής της ΝΔ Στέλιος Κυμπουρόπουλος και η Ελληνική Ομοσπονδία Καρκίνου στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας All.Can, διοργάνωσαν συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα: «Ευρωπαϊκή και Εθνική Στρατηγική για τον Καρκίνο: Το ψηφιακό άλμα προς τη βελτίωση της ογκολογικής φροντίδας» την Τετάρτη 1η Νοεμβρίου 2023 στο Γραφείο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Ελλάδα με συντονιστή της εκδήλωσης τον δημοσιογράφο και αρχισυντάκτη της HuffPost Greece κ. Αντώνης Φουρλή, ο οποίος τόνισε τη σπουδαιότητα του ψηφιακού μετασχηματισμού στην ογκολογική φροντίδα και περίθαλψη και φυσικά αναφέρθηκε και την χρονική συγκυρία που διοργανώθηκε η συζήτηση καθότι ο Οκτώβριος ήταν ο μήνας ευαισθητοποίησης για τον καρκίνο του μαστού, ενώ ο Νοέμβριος είναι ο μήνας ευαισθητοποίησης για τον καρκίνο του πνεύμονα και του προστάτη.

Σκοπός της εκδήλωσης ήταν να συζητηθεί η πρόοδος, οι προκλήσεις και οι προοπτικές της Ελλάδας στην ογκολογική φροντίδα, καθώς και ο τρόπος που η ψηφιακή τεχνολογία αλλάζει την κατανόηση σχετικά με το πώς εξελίσσεται ο καρκίνος και πώς βελτιώνει τις πιθανότητες για έγκαιρη διάγνωση και ενισχύει τη γνώση μας σε σχέση με την καλύτερη θεραπεία των ασθενών. Τα μητρώα ογκολογικών ασθενών, τα Real World Data, η τηλεϊατρική και η ψηφιακή διασύνδεση των κλινικών είναι τα ψηφιακά εργαλεία που μπορούν να αξιοποιηθούν για την έρευνα και ανάπτυξη νέων φαρμάκων και στην ιατρική ακριβείας.

Την έναρξη έκανε ο συντονιστής της εκδήλωσης ο δημοσιογράφος και αρχισυντάκτης της HuffPost Greece κ. Αντώνης Φουρλής, οποίος τόνισε τη σπουδαιότητα του ψηφιακού μετασχηματισμού στην ογκολογική φροντίδα και περίθαλψη και φυσικά την χρονική συγκυρία που διοργανώθηκε η συζήτηση καθότι ο Οκτώβριος ήταν ο μήνας ευαισθητοποίησης για τον καρκίνο.

Ο κ. Φίλιππος Καμάρης καλωσόρισε τους παρευρισκομένους στο χώρο του Γραφείου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Ελλάδα και αναφέρθηκε στα στοιχεία από το ευρωβαρόμετρο, από τα οποία προκύπτει ότι το 53% των Ευρωπαίων είναι ικανοποιημένο από τις δράσεις της Ε.Ε. στον τομέα της δημόσιας υγείας, αλλά στην Ελλάδα το ποσοστό αυτό είναι 29%.

Ο Ευρωβουλευτής της ΝΔ κ. Στέλιος Κυμπουρόπουλος, αφού πρώτα ευχαρίστησε την ΕΛΛΟΚ και όλους τους ομιλητές, είπε: «Αυτό που σίγουρα θέλω όλοι μας να έχουμε κατά νου είναι ότι η ογκολογική περίθαλψη και φροντίδα πρέπει να έχει μια ολιστική προσέγγιση ανεξαρτήτως του τύπου καρκίνου και να εκμεταλλευτεί στο μέγιστο βαθμό τις νέες δυνατότητες της τεχνολογίας. Η ψηφιακή τεχνολογία όχι μόνο αλλάζει τον τρόπο κατανόησης σχετικά με το πώς εξελίσσεται ο καρκίνος, αλλά βελτιώνει τις πιθανότητες για έγκαιρη διάγνωση, ενισχύει τη γνώση μας σε σχέση με την καλύτερη θεραπεία των ασθενών και διασφαλίζει την οικονομική βιωσιμότητα των Εθνικών Συστημάτων Υγείας.»

Έπειτα ο κ. Γιώργος Καπετανάκης Πρόεδρος της Ελληνικής Ομοσπονδίας Καρκίνου, αφού και εκείνος ευχαρίστησε όλους τους ομιλητές, αναφέρθηκε στις προκλήσεις που βρίσκονται μπροστά μας και συγκεκριμένα επισήμανε ότι «Η προστασία των δεδομένων, η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο και η δίκαιη πρόσβαση σε ψηφιακές λύσεις βρίσκονται ήδη στην πρώτη γραμμή. Πρέπει να διασφαλίσουμε ότι οι ευάλωτοι πληθυσμοί, δεν θα μείνουν πίσω σε αυτήν την ψηφιακή επανάσταση. Μιλάμε λοιπόν για ένα ψηφιακό άλμα το οποίο αναμένεται να επεκταθεί και στην ενδυνάμωση των ασθενών. Οι εφαρμογές για κινητές συσκευές, οι φορητές συσκευές και οι διαδικτυακές πλατφόρμες προσφέρουν στους ασθενείς πληθώρα πόρων, όπως εκπαιδευτικό υλικό, ανιχνευτές συμπτωμάτων και δίκτυα υποστήριξης.»

Στην επόμενη ενότητα τοποθετήθηκαν οι κεντρικοί ομιλητές της εκδήλωσης, ο Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Μαργαρίτης Σχοινάς, ο οποίος τόνισε πως η υγεία, η προσβασιμότητα σε υπηρεσίες υγείας είναι θέματα που πρέπει να απαντούν στις ανάγκες κάθε πολίτη της Ευρώπης, ενώ ανέφερε ότι : «Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το Ευρωπαϊκό Σχέδιο για την Καταπολέμηση του Καρκίνου μέσω του οποίου έχουμε ως Επιτροπή, προωθήσει σημαντική χρηματοδότηση, ενώ παράλληλα χρηματοδοτούμε την Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Απεικόνισης ώστε να δημιουργηθεί πρώτον μια νέα δομή που θα ερμηνεύει διαφορετικές περιπτώσεις μέσω τεχνητής νοημοσύνης και δεύτερον ένα Ευρωπαϊκό Ψηφιακό Κέντρο για τους Ασθενείς.»

Ο Υπουργός Υγείας κ. Μιχάλης Χρυσοχοϊδης αναφέρθηκε στα επόμενα βήματα που θα ακολουθήσει το Υπουργείο, όπως τη δημιουργία Εθνικού Μητρώου για τον Καρκίνο, το οποίο θα καταγράψει όλες τις περιπτώσεις συμπολιτών μας που νοσούν από καρκίνο, το ολοκληρωμένο εθνικό σχέδιο για τον καρκίνο, ένα Εθνικό Συμβούλιο που θα διαχειριστεί την πολιτική της χώρας μας για τον καρκίνο και τέλος τη δημιουργία του ψηφιακού φακέλου του ασθενούς. Επίσης, ο Υπουργός τόνισε την ανάγκη να δημιουργήσουμε

Κέντρα Αναφοράς στη χώρα για την παρακολούθηση του ασθενή διαχρονικά μετά τη νόσο, ώστε μέσα από την παρακολούθηση να μπορέσει να δημιουργηθεί ένας ψηφιακός χάρτης της νόσου.

Κλείνοντας είπε ότι «Η Ελλάδα είναι ανοιχτή σε όλες τις καινοτόμες, νέες θεραπείες, οι οποίες δημιουργούν διαφορά σε σχέση με το παρελθόν και οι οποίες εξασφαλίζουν ποιότητα ζωής για τους ασθενείς. Όλα αυτά αποτελούν προτεραιότητα για την κυβέρνηση. Αυτή τη στιγμή τρέχουν γρήγορα οι εξελίξεις. Η πολιτική οφείλει να παράγει δράσεις καθημερινά, ώστε να συμβάλουν στο ζητούμενο, το οποίο είναι μια υγιής κοινωνία.»

Στη συνέχεια η εκδήλωση προχώρησε με το πρώτο πάνελ ομιλητών με θέμα «Η πρόοδος, οι προκλήσεις και οι προοπτικές της Ελλάδας στην ογκολογική φροντίδα».

Πρώτη τοποθετήθηκε η Γενική Γραμματέας Δημόσιας Υγείας του Υπουργείου Υγείας κα. Φωφώ Καλύβα, η οποία επισήμανε ότι η χώρα τα τελευταία χρόνια καταβάλει προσπάθειες για τη σύγχρονη αντιμετώπιση του καρκίνου. Μεγάλα έργα στοχεύουν στην ολοκληρωμένη αντιμετώπιση: Για πρόληψη, έγκαιρη διάγνωση και κατάλληλη αντιμετώπιση, όπως για παράδειγμα η ψηφιακή εφαρμογή «σύμβουλος υγείας» -που θα δώσει ενημέρωση στον πληθυσμό- τα προγράμματα πρόληψης καρκίνου μαστού, τραχήλου μήτρας και παχέος εντέρου, που στοχεύουν την έγκαιρη διάγνωση. Τέλος αναφέρθηκε τόσο στον ψηφιακό μετασχηματισμό διαχείρισης ογκολογικών ασθενών, που έχει ως στόχο την εξατομικευμένη προσέγγιση εντός και εκτός νοσοκομειακών δομών καθώς και στο πρόγραμμα Φώφη Γεννηματά, στο οποίο συμμετείχαν 300.000 - 400.000 γυναίκες μέσα σε ένα χρόνο.

Εν συνεχεία, ο Πρόεδρος του Συνδέσμου Φαρμακευτικών Επιχειρήσεων Ελλάδος κ.Ολύμπιος Παπαδημητρίου αναφέρθηκε τόσο στον ρόλο της ομάδας εργασίας του εθνικού σχεδίου δράσης για τον καρκίνο την οποία δημιούργησε ο ΣΦΕΕ, όσο και σε τρεις σημαντικές, άμεσες προτεραιότητες : την έναρξη λειτουργίας εθνικού μητρώου για τον καρκίνο, την δημιουργία πλαισίου αποζημίωσης βιοδεικτών και την ενίσχυση λειτουργίας ανακουφιστικής φροντίδας. Πιο συγκεκριμένα ο κ. Παπαδημητρίου είπε «Ο καρκίνος χρειάζεται ολιστική αντιμετώπιση. Νέες θεραπείες (γονιδιακές, κυτταρικές κ.α.) είναι στο δρόμο: Χρειάζονται πόροι για να μπορέσει ένα σύστημα υγείας να διασφαλίσει πρόσβαση των ασθενών σε αυτές. Για αυτό έχουμε εισηγηθεί την ίδρυση ενός ταμείου καινοτομίας, δηλ. ενός προϋπολογισμού για νέες θεραπείες.»

Ο δεύτερος ομιλητής ο Ευρωβουλευτής κ. Λουκάς Φουρλάς στην τοποθέτηση του μίλησε σχετικά με τις μεγάλες ανισότητες που υπάρχουν από χώρα σε χώρα και τόνισε πως δεν υπάρχει η ίδια πρόσβαση σε πειραματικά πρωτόκολλα. Επιπλέον, αναφέρθηκε στην ομάδα των 172 Ευρωβουλευτών η οποία λειτούργησε ως μοχλός πίεσης για να συμπεριληφθούν μέτρα και πολιτικές στο Ευρωπαϊκό Σχέδιο κατά του Καρκίνου. Αναλυτικότερα είπε «Θα χρειαστούν κάποια χρόνια για να φτάσουμε στην ισότιμη πρόσβαση όλων, γιατί δυστυχώς υπάρχουν αποκλίσεις από χώρα σε χώρα στην προσβασιμότητα σε πειραματικά πρωτόκολλα.»

Έπειτα το λόγο πήρε ο Γιώργος Καπετανάκης Πρόεδρος της Ελληνικής Ομοσπονδίας Καρκίνου, ο οποίος μίλησε για την εφαρμογή μιας εθνικής στρατηγικής για τον καρκίνο που απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό και συνεργασίες. Συγκεκριμένα ο κ. Καπετανάκης είπε: «Οι στρατηγικές που ήδη εφαρμόζονται σε διάφορες χώρες αποτελούν μια πυξίδα αλλά μέχρι εκεί. Θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τοπικά χαρακτηριστικά και ιδιαιτερότητες. Αυτή τη στιγμή τρέχουν εθνικά σχέδια δράσης για τον καρκίνο σε 19 χώρες. Ως All.Can Greece τον Ιανουάριο του 2023 παρουσιάσαμε μία μελέτη με συστάσεις πολιτικής για την εκπόνηση εθνικού σχεδίου δράσης για τον καρκίνο με στόχο να υποστηρίξουμε το υπουργείο υγείας και την πολιτεία. Οι ασθενείς έχουν να διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση και την εφαρμογή μιας εθνικής στρατηγικής για τον καρκίνο. Οι εμπειρίες τους παρέχουν πολύτιμες γνώσεις και προσεγγίσεις που μπορούν να συμβάλουν στη λήψη αποφάσεων πολιτικής και στην ανάπτυξη προγραμμάτων. Η ποιότητα φροντίδας και η ασφάλεια των ασθενών αποτελούν δομικό συστατικό της δημοκρατίας στην υγεία. Η ΕΜΟΚ το επόμενο διάστημα πρόκειται να αναπτύξει επίσημη συνεργασία με τον ΟΔΙΠΥ προκειμένου να συμβάλει στη διαδικασία αυτή. Ως εκπρόσωποι ασθενών μπορούμε να προσφέρουμε, μπορούμε να συμμετέχουμε στην ευαισθητοποίηση, στην εκπαίδευση (στην έρευνα οι ασθενείς μπορούν να αφήσουν το αποτύπωμά τους) και στην παρακολούθηση και αξιολόγηση.»

Τέταρτη σε σειρά τοποθετήσεων ήταν η Πρόεδρος της Εταιρείας Ογκολόγων Παθολόγων Ελλάδας κα. Ζένια Σαριδάκη, η οποία ανέφερε ότι «Η ιατρική ακριβείας στην ογκολογία είναι γεγονός. Η διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης ασθενών σε νέες θεραπείες είναι αδιαπραγμάτευτη. Χρειάζεται να γίνουν κάποια βήματα ώστε να ενταχθούν πλέον όλοι στο σύστημα και να υπάρχει πρόσβαση για ανανέωση της λίστας βιοδεικτών και Εθνικό Μητρώο Νεοπλασματικών Νοσημάτων». Επίσης, τόνισε ότι η ΕΟΠΕ έχει αντιληφθεί τη σημασία της ψηφιοποίησης και έχει αναπτύξει με ιδίους πόρους και με χορηγίες ένα ηλεκτρονικό μητρώο ογκολογικών ασθενών – έναν ηλεκτρονικό φάκελο που βρίσκεται σε εφαρμογή

σε πάνω από το 1/3 των ογκολόγων στην Ελλάδα. Κλείνοντας τόνισε ότι χρειάζεται να γίνουν επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες, να υπάρξει διευκόλυνση της ερευνητικής δραστηριότητας, αύξηση του αριθμού κλινικών μελετών και συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Τέλος, το λόγο πήρε ο Επίκουρος Καθηγητής κ. Κώστας Αθανασάκης, ο οποίος ανέφερε ότι

« Όσο υψηλή είναι η συνολική δαπάνη υγείας, τόσο πιο υγιείς είναι οι πολίτες. Το σύστημα στην Ελλάδα χρειάζεται περίπου 2 εκατ. ευρώ ετησίως αύξηση για ενίσχυση της υγείας. Θα χρειαστεί να αναζητήσουμε νέους τρόπους αύξησης της χρηματοδότησης του συστήματος υγείας. Συζητείται η επιβολή φόρων σε προϊόντα επιβαρυντικά για την υγεία, φόροι που θα πηγαίνουν υπέρ του συστήματος υγείας. Αυτό μπορεί να αποδώσει έως και επιπλέον 571 εκ. ευρώ ετησίως στο σύστημα υγείας. Το Σύστημα Υγείας έχει στόχο να έχουν όλοι πρόσβαση ανεξάρτητα από την οικονομική τους δυνατότητα.»

Στη δεύτερη ενότητα με θέμα «Νέα ψηφιακά εργαλεία για τη διαχείριση του καρκίνου στην Ευρώπη και στην Ελλάδα» το λόγο πήρε ο Πρόεδρος της European Cancer Organisation κ. Ανδρέας Χαραλάμπους, οποίος ανέφερε ότι πρέπει να γίνει συντονισμένη προσπάθεια σε διάφορα επίπεδα. Το ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο πρέπει να τροποποιηθεί για να ενσωματώσει τις προκλήσεις που πηγάζουν από την ψηφιακή μετάβαση σχετικά με τον καρκίνο. Είναι σημαντικό να σχεδιαστεί ένα co-creation design ώστε ασθενείς και επαγγελματίες υγείας να έχουν ρόλο στη λήψη αποφάσεων.

Έπειτα ο Διευθύνων Σύμβουλος του ΟΔΙΠΥ κ. Βασίλης Μπαλάνης τόνισε τους 3 βασικούς στόχους: την ασφάλεια ασθενών, την βελτίωση ποιότητας και την ισότιμη πρόσβαση όλων των ασθενών στις υπηρεσίες. Παράλληλα αναφέρθηκε στην εν εξελίξει αξιολόγηση των υπηρεσιών υγείας και των νοσοκομείων με δείκτες ποιότητας καθώς και στην υλοποίηση προγραμμάτων για προτυποποίηση της φροντίδας μέσω ολιστικής αντιμετώπισης. Ως παραδείγματα έδωσε την κατ' οίκον νοσηλεία για την οποία δημιουργείται το θεσμικό πλαίσιο για να γίνεται με νόμιμο τρόπο η παροχή φροντίδας στο σπίτι, τα εκπαιδευτικά προγράμματα για επαγγελματίες υγείας και η αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων μέσω των οποίων οι ασθενείς παρακολουθούνται από το σπίτι.

Το λόγο πήρε ο τρίτος ομιλητής Γενικός Διευθυντής της All.Can International κ. Eduardo Pisani, ο οποίος ανέφερε ότι τα ψηφιακά εργαλεία μπορούν να βοηθήσουν ώστε να βελτιωθεί η παρακολούθηση για τη διάγνωση, τη θεραπεία και τη φροντίδα. Ενώ, κλείνοντας ανέφερε ένα από τα έργα της All.Can το οποίο μέσω στοχευμένων μετρήσεων, θα βοηθήσει στην κατανόηση της εμπειρίας των ασθενών.

Στη συνέχεια, ο Καθηγητής Οικονομικών της Υγείας και Κοινωνικής Πολιτικής κ. Γιάννης Υφαντόπουλος αναφέρθηκε στην ποιότητα ζωής των ασθενών με καρκίνο στην Ελλάδα, η οποία είναι κατά 20% χαμηλότερη από τον υγιή πληθυσμό και έχει ως συνέπεια το άγχος, την κατάθλιψη, τη δυσφορία, προβλήματα στην σεξουαλική ζωή, στην οικογενειακή ζωή, στην επαγγελματική και στην κοινωνική ζωή. Συγκεκριμένα τόνισε *«Σημασία να έχουμε μετρήσιμα αποτελέσματα και συνεχή αξιολόγηση για να έχουμε καλύτερη ποιότητα ζωής των ασθενών στην Ελλάδα.»*

Ο Καθηγητής Ιατρικής Φυσικής και Πληροφορικής κ. Παναγιώτης Μπαμίδης τόνισε ότι *«Τα εργαλεία της Τεχνητής Νοημοσύνης μπορούν να λειτουργήσουν επιτυχώς αν διαθέτουμε δεδομένα. Η Ελλάδα είναι πίσω σε αυτό σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρώπης. Δεν έχουμε αρκετά καταγεγραμμένα δεδομένα και αυτό μπορεί να οδηγήσει σε λάθος μηνύματα. Λείπει επίσης το συνολικό πλαίσιο (κανονιστικό και νομοθετικό).»*

Στην τρίτη και τελευταία ενότητα με θέμα «Η αξιοποίηση νέων τεχνολογιών υγείας και καινοτόμων φαρμάκων για τον καρκίνο», πρώτος το λόγο πήρε ο Γενικός Γραμματέας Στρατηγικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Υγείας κ. Άρης Αγγελής, οποίος ανέφερε *«Με τη Νέα Εθνική Φαρμακευτική Πολιτική είναι ανάγκη να βρεθεί μια χρυσή τομή ανάμεσα στις προτεραιότητες για πολιτική υγείας και φαρμακευτική πολιτική. Η χώρα έχει ανάγκη χρηματοδότησης σε παρεμβάσεις και θεραπείες που πραγματικά προσφέρουν ουσιαστικό αντίκτυπο στη ζωή των ασθενών με κλινικά σημαντική αύξηση προσδόκιμου και ποιότητας ζωής, ενώ είναι αναγκαίες οι επενδύσεις όχι μόνο σε νέα φάρμακα, αλλά και σε υπάρχουσες θεραπείες. Χρειάζεται αλλαγή νοοτροπίας. Έχουμε αντίληψη ότι κάθε νέο σημαίνει καλύτερο και καινοτόμο. Πρέπει να γίνεται αξιολόγηση για κάθε νέα θεραπεία που μπαίνει στο σύστημα υγείας.»*

Έπειτα ο Ευρωβουλευτής της ΝΔ Στέλιος Κυμπουρόπουλος τόνισε την ανάγκη συνεργασίας πολιτείας και ασθενών, και είπε ότι η νέα Ευρωπαϊκή αναθεώρηση της

φαρμακευτικής πολιτικής χρειάζεται να δώσει αμεσότερη πρόσβαση σε ασφαλή, αποτελεσματικά και οικονομικά φάρμακα, αλλά ταυτόχρονα να στηρίξει και την καινοτομία για νέες θεραπείες.

Στη συνέχεια το λόγο πήρε η Πρόεδρος Επιτροπής HTA και Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Παιδιατρικής - Εφηβικής Ιατρικής Φλώρα Μπακοπούλου, η οποία ανέφερε *«Τα ογκολογικά φάρμακα είναι προτεραιότητα στον ευρωπαϊκό μηχανισμό. Ο ευρωπαϊκός μηχανισμός HTA σηματοδοτεί την έναρξη ταυτόχρονων διαδικασιών στα κράτη-μέλη, με πολλαπλά οφέλη και στόχους.»* Επίσης είπε ότι σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα γίνεται μόνο κλινική αξιολόγηση και όχι οικονομική, ενώ οι τοπικοί φορείς θα είναι αρμόδιοι για την αξιολόγηση της κλινικής αξίας στα συστήματα υγείας.

Έπειτα το λόγο πήρε η Γενική Διευθύντρια της BMS Greece κα. Ελισάβετ Προδρόμου, η οποία ανέφερε ότι στη χώρα έχουμε νέα ογκολογικά προϊόντα, αλλά μέσω έκτακτων διαδικασιών, όχι σε ένα πλήρως ολοκληρωμένο σύστημα. Παράλληλα αναφέρθηκε και στην ανεξέλεγκτη νοσοκομειακή δαπάνη. Συγκεκριμένα τόνισε ότι *«Η καινοτομία δεν είναι η απάντηση για τα πάντα. Είναι ένα οικοσύστημα που πρέπει να λειτουργήσει με εξορθολογισμένο τρόπο»*. Κλείνοντας, η κα. Προδρόμου πρότεινε την αναθεώρηση της φαρμακευτικής δαπάνης με έναν πιο αποτελεσματικό τρόπο και τη μέτρηση της καινοτομίας μέσω ψηφιοποίησης, ώστε να μετρηθούν οι εκβάσεις και να γνωρίζουμε τι και πώς το ξοδεύουμε.

Τέλος, ο Καθηγητής Οικονομικών της Υγείας κ. Θανάσης Βοζίκης ανέφερε ότι χρειάζεται αύξηση στοχευμένης χρηματοδότησης, μέτρα πρόληψης, ενημέρωσης, εγγραμματοτισμού και ενδυνάμωσης των ασθενών. Επίσης, τόνισε πως χρειάζεται αξιολόγηση ακόμη και της τεχνολογίας που χρησιμοποιείται, ενώ παράλληλα χρειαζόμαστε νέα μοντέλα διαπραγμάτευσης και αποζημίωσης της νέας τεχνολογίας για να είναι ανεκτή από τον προϋπολογισμό. Κλείνοντας είπε ότι *«Χρειάζεται σίγουρα η ψηφιακή μεταρρύθμιση, η οποία ωστόσο θέλει χρόνο.»*